

СУ „Христо Смирненски” с.Черноочене, обл.Кърджали
тел./факс: 03691- 6269, e-mail: sou_chnoocene@abv.bg

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В УЧИЛИЩЕ

2024/2025 учебна година

I. СЪЩНОСТ НА ПОНЯТИЕТО ТОРМОЗ

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на друг ученик или група. Насилието между деца в училище обхваща широк спектър от прояви. Това е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението, както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват.

Българската дума, която отговаря най-точно на явлението, „тормоз“ („bullying“). Ключови в разбирането за тормоз са следните характеристики на това поведение:

- Злонамарена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
- Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Физически тормоз - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз – подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

Психичен тормоз – подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Социален тормоз – избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.

Тормозът може да бъде реален или виртуален. Тук спада разпространяването на:

- обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook;
- разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;
- снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

„Кибер насилие“ и „Кибер тормоз“ - са насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Включват създаване и разпространение на обидни, заплашителни и подигравателни визуални материали, снимки и текстови съобщения, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на дете с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис без негово съгласие, кражба на самоличност/профили, обиди, разпространение на слухове в социалните мрежи и др.

Ако дете е въввлечено в рискована ситуация онлайн, това винаги има своите отражения в реалния му живот. Преживяванията за детето могат да бъдат дори поунизителни, тъй

като кибертормозът не може да бъде прекратен веднага и е достъпен до много по-голям кръг хора.

II. ЗАДЪЛЖЕНИЕ НА УЧИТЕЛИТЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ДЕЙНОСТТА НА КООРДИНАЦИОННИЯ МЕХАНИЗЪМ:

Всеки учител или възпитател е длъжен да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

III. МЕРКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В СУ „Христо Смирненски” с.Черноочене:

1. На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междуетническа толерантност. Запознаване на учители, ученици със Заповед № РД 09 – 611/18.05.2012 г. и с настоящия „Механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците в СУ „Христо Смирненски” с.Черноочене чрез:

- Провеждане на колективни и индивидуални срещи с цел информиране от класните ръководители „Какво е насилие и тормоз? Как да го разпознаваме?”;
- 2. Извършване оценка на тормоз в началото и в края на учебната година.
- 3. Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз.

IV. НАЧИНИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ПРОЯВИТЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ ОТ СУ „Христо Смирненски” с.Черноочене

1. Създаване на координационен съвет, който да отговаря за планиране, последяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.

Председател: **Фикрие Дурмуш** и членове: **Нермин Самиева** и **Гюлер Хасан**

2. Планиране на три нива – класна стая/паралелка, училище, общност.

- Дейности на ниво класна стая/паралелка – съгласно Плана за час на класа;

Целта е да се създаде пространство, в което да се говори открито за тормоза и се работи за формирането у учениците на нагласи и социални учения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.

- Дейност на ниво училище – съгласно Годишен план на училището.

+ Подобряване на системата на дежурства с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоз;

+ Осигуряване на реални партньорства с външни на училището институции, организации и специалисти.

V. ДЕЙНОСТИ С РОДИТЕЛСКО УЧАСТИЕ

Привличането на родителите е важна част от реализирането на училищната програма и важно условие за нейната ефективност.

Дейности съгласно плана за работа с родители.

VI. УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА НАСОЧВАНЕ КЪМ ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ.

1. Регистриране на ситуации на тормоз.

I. Създава се регистър на училището за регистриране на случаи на тормоз между учениците.

II. Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата“, „кратко описание на всяка ситуация“, „участници“, „клас“/”училищна група“, „предприети мерки“, „подпис“. Този регистър се съхранява на достъпно място в учителската стая.

III. Класните ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответни мерки като взаимодействат с учители и с ЕППО.

IV. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето“ по местоживееене, местните комисии за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип на координационния механизъм.

VII. ПРОЦЕДУРИ И ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ДЕЙСТВИЯ ПРИ УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ.

Ниво на тормоз	Отговор на училище	Отговорни лица
Ниско нарушение на правилата	Прекратяване – изтъкване на нарушеното правило – налагане на съответната последица	Учител, възпитател и класен ръководител
Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата	Протокол за тормоз – възстановяване на щетата, разговаря се с ИДПС и МКБППМН по местоживееене на ученика	Класен ръководител
Сериозно – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето – жертва, така и на детето извършителят	Насочване към МКБППМН, ИДПС и ПУ „Полиция“, ОЗД и община по силата на Координационния механизъм; Протокол за тормоз с ИДПС по местоживееене на училището - Възстановяване на щетата; - Включване на учениците в допълнителни програми.	

ДЕЙСТВИЯ ПРИ РАЗРЕШАВАНЕ НА УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В СУ „Христо Смирненски” с. Черноочене

На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между учениците. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуацията на тормоз следва да бъдат овладени от учителите или възпитателите, а някои и от самите деца. Всяка начеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

1. Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител или възпитател е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз учениците трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъжда причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап.

Важното е учителят или възпитателят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

2. Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител или психолога. Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с ученика. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които училището се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първи стъпка класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевщото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

3. Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило;
- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;

- Класният ръководител наблюдава детето в следващите дни, за да се уверите ка се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

4. Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

Изготвил
Координационен съвет:

Председател: .....
/Ф. Дурмуш/

Членове:

1.....
/Г. Хасан/

2 .....
/Н. Самиева /

СУ „Христо Смирненски” с.Черноочене, обл.Кърджали
тел./факс: 03691- 6269, e-mail: sou_chnoocene@abv.bg

ПЛАН

**за работа на училищен координационен
съвет за справяне с тормоза в училище
по изпълнение**

**на „Механизма за противодействие на
училищния тормоз“**

**съгласно заповед РД 09-611/18.05.2012г.
на министъра на образованието,
младешта и науката**

2024 / 2025

Координационен съвет:

1. Председател:

Фикрие Дурмуш –старши учител

2. Членове:

Гюлер Хасан – ресурсен учител

Нермин Самиева - учител

I. Предмет

Проучване и подпомагане психичното развитие и здраве на децата и юношите в системата на средното образование, чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

Единният механизъм за противодействие на тормоза е разработен от Министерството на образованието, младежта и науката с участието на МТСП, АСП, ДАЗД, МВР, ЦКБППМН и неправителствените организации – НМД, фондация „Стъпки за невидимите деца в Българи,” фондация „Асоциация Анимус”, Дружеството на психолозите в България и УНИЦЕФ.

II. Основни цели:

1. Да се разширят знанията на ученици, учители и родители за същността и последствията от психическия тормоз, да се създаде атмосфера на доверие и толерантност в училище, да бъдат сведени до минимум проявите на тормоз и насилие.

2. Да се повиши чувствителността към проявите на насилие и тормоз, като се създаде атмосфера, в която учениците свободно да говорят по темата, да търсят помощ, да разпознават признаците на тормоз и активно да се включат в мероприятията за противодействието му.

3. Да се привлекат всички органи на общността – семейството, местната власт, специализираните служби , имащи отношение към учебно-възпитателния процес.

4. Да се синхронизират действията на педагогическия персонал, чрез създаването на единен стъпков механизъм с ясни предписания за действие при привеждане в употреба и използване на механизма в практиката.

5. Разработване и прилагане на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

III. Задачи:

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище.
2. Разработване на защитна мрежа за интервенция при случаи на тормоз в училище.

IV. Общи положения

1. Във всяко училище се създава координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза. Съветът да се ръководи задължително от помощник-директор и да включва училищния психолог или педагогически съветник, учители, ученици и родители.
2. Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.
3. Комплексът от превантивни мерки трябва да включва всички възможни аспекти и форми на тормоза, ясно да фокусира вниманието върху участието на всички групи и да се планира на три нива - класна стая/паралелка, училище, общност.
4. За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в училище
5. По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.
6. Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.

ДЕЙНОСТИ:

I. Дейности по разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище:

1. Сформиране на училищен координационен съвет.

Срок: 31 октомври

Отг.: Ф. Дурмуш

2. Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса.

Срок: 30 ноември

Отг.: класни ръководители

3. Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз.

Срок: през учебната година

Отг.: Директорът

4. Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол, в зависимост от резултата от оценката на проблема.

Срок: през учебната година

Отг.: Директорът

5. Разработване на процедури за реагиране в ситуации на тормоз.

Срок: ноември

Отг.: Н. Самиева

6. Запознаване на учители, ученици и родители с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз.

Срок: декември .

Отг.: Членове на координационен съвет и класни ръководители

7. Изработване и разпространение на информационно-образователни материали, съобразени с различните възрастови групи и свързани с:

а) превенция на тормоза;

б) правата и задълженията на децата.

Срок: 30 март

Отг.: Членове на координационен съвет и екип ученици

8. Запознаване на децата с аспектите на насилието и начините за справяне с него.

Срок: февруари

Отг.: кл. ръководители

9. Провеждане на индивидуални консултации с деца понасящи или извършители на тормоз.

Срок: през цялата учебна година

Отг. Директорът и пом.директорите

II. Дейности по разработване и въвеждане на защитна мрежа:

1. Разработване и приемане на правила и процедури за работа с:

- 1.1 Дете, жертва на тормоз;
- 1.2 Дете, упражнило тормоз;
- 1.3 Деца, които помагат и подкрепят тормоза;
- 1.4 Децата наблюдатели.

Срок: ноември

Отг.: Членове на координационен съвет

2. Разработване и приемане на правила и процедури за регистриране на ситуации на тормоз, насочване към други служби и обмен на информация с други учебни и детски заведения.

Срок: ноември

Отг.: Членове на координационен съвет

3. Взаимодействие и решаване на конфликти между ученици, учители, родители и училищно ръководство.

Срок: през цялата учебна година

Отг.: Директорът и КС

4. Да се създаде единен регистър за регистриране на ситуации на тормоз в училището. Регистърът да включва описание на ситуацията, вида тормоз, участници, наблюдатели, предприети мерки.

Срок: ноември

Отг.: Членове на КС

№	Дейност	Материален ресурс	Финансов ресурс	Друг ресурс
1.	Сформиране на училищен координационен съвет.			
4.	Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса.	Цветна хартия за изработване на информационни материали – 1 пакет. А4	12,00 лв.	Време – 1 ЧК
5.	Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз.		300 лв. за обучение.	
6.	Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол, в зависимост от резултата от оценката на проблема.	Камери за вътрешно наблюдение	300 лв.	Дежурство на учители
7.	Разработване на процедури за реагиране в ситуации на тормоз.	Хартия за отпечатване на процедурите и разпространение.	12,00 лв.	Време – 1 ден
8.	Запознаване на учители, ученици и родители с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз.			Време – 6 дни
9.	Изработване и разпространение на информационно-образователни материали, съобразени с различните възрастови групи и свързани с:	Цветна хартия за изработване на информационни материали – 2 пакета.	14,00 лв.	Време – 20 дни
	а) превенция на тормоза;			Време – 10 дни
	б) правата и задълженията на децата;			Време – 10 дни
10	Запознаване на децата с аспектите на насилието и начините за справяне с него.			Време – 10 дни
11.	Провеждане на индивидуални консултации с деца понасящи или извършители на тормоз.			
12.	Набиране на данни и анализ на профила на ученика,		12 лв.	Време – 1 час.

	използващ булинг			
	Дейности по разработване и въвеждане на защитна мрежа			
13	Разработване и приемане на правила и процедури за работа с:			Време – 5 дни
	Дете, жертва на тормоз			
	Дете, упражнило тормоз			
	Деца, които помагат и подкрепят тормоза			
	Децата наблюдатели			
14	Разработване и приемане на правила и процедури за регистриране на ситуации на тормоз, насочване към други служби и обмен на информация с други учебни и детски заведения			Време – 5 дни
15	Взаимодействие и решаване на конфликти между ученици, учители, родители и училищно ръководство.			
16	Да се създаде единен регистър за регистриране на ситуации на тормоз в училището. Регистърът да включва описание на ситуацията, вида тормоз, участници, наблюдатели, предприети мерки.			Време – 3 дни